

ЗЕЛІЧ ВІКТОРІЯ ВІКТОРІВНА
к.е.н., доцент кафедри бізнес-адміністрування,
маркетингу та менеджменту,
Ужгородського національного університету

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЗДІЙСНЕННЯ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ТА ПІДПРИЄМНИЦТВА

В умовах всеглобальної інтеграції, важливим питанням, для дослідження стають транскордонна співпраця, у різних формах її виявлення, в тому числі, як у сфері транскордонного підприємництва, прикордонної торгівлі, так і у сфері різних соціально-економічних проектах співпраці різних прикордонних держав. Дослідження цієї проблематики стають актуальними, щодо аналізу сучасного стану та перспектив транскордонного співробітництва та транскордонного підприємництва в умовах європейської інтеграції, та є важливими для покращення соціально-економічного розвитку прикордонних регіонів України.

Розширення глобалізаційних процесів у ХХ ст. підвищило значення транскордонного співробітництва (ТКС). Зовнішній кордон України є найдовшим серед європейських країн, 19 областей є прикордонними. Держава має значний потенціал розвитку ТКС, що відкриває нові можливості для активізації господарської діяльності на прикордонних територіях і підвищення їх конкурентоспроможності [1, с. 191].

Метою транскордонного співробітництва є усунення негативних наслідків прикордонного розміщення територій, тобто їх віддаленості від головних економічних центрів країни та одночасно використання тих можливостей, які відкриваються у зв'язку із близькістю території сусідньої країни. Така співпраця є одним із важливих засобів ліквідації диспропорцій в економічному і соціальному розвитку по обидва боки кордону [2, с. 86]. Передумовами транскордонного співробітництва є: географічна наближеність; подібність галузевих структур; можливість спільного використання ресурсів країн-учасниць [3].

Транскордонне підприємництво можна визначити як ділову взаємодію фірм різних форм власності або їхніх підрозділів, що знаходяться на суміжних

прикордонних територіях різних країн, головною метою яких є одержання прибутку за рахунок вигод і переваг транскордонних ділових операцій. Транскордонне підприємництво базується на можливості отримання вигод саме із того факту, що продаж товарів чи надання послуг у сусідній країні, або налагодження фірмою однієї країни виробництва чи створення спільного підприємства по інший бік кордону забезпечують залученим у бізнес сторонам більше переваг, ніж вони б мали, якби вели економічну діяльність у своїх країнах [4]. Місце транскордонного підприємництва в регіональному розвитку визначається його здатністю до мобілізації та ефективного використання існуючого потенціалу прикордонних регіонів і територій, а також до оптимального поєднання можливостей та ресурсів прикордонних регіонів і територій двох або більше країн, що межують [5].

В умовах відкритої ринкової економіки суб'єкти транскордонного підприємництва можуть набувати істотні вигоди від свого положення, оскільки воно відкриває для них можливості з активізації господарської діяльності на периферійних територіях та підвищення конкурентоспроможності шляхом мобілізації природно-ресурсного потенціалу сусідніх територій [6].

В законі України «Про транскордонне співробітництво» наводиться наступне визначення транскордонного співробітництва: «спільні дії, спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами, їх представницькими органами, місцевими органами виконавчої влади України та територіальними громадами, відповідними органами влади інших держав у межах компетенції, визначеної їх національним законодавством» [7].

Не зважаючи на наявність визначення транскордонного співробітництва у нормативно-правовій базі України та зарубіжних країн, багатьма науковцями подається власне бачення даного поняття. Зокрема, вчені Західного регіонального центру НАН України П. Ю. Беленький та М. І. Долішній транскордонним співробітництвом називають «специфічну сферу зовнішньоекономічної, політичної, екологічної, культурно-освітньої та інших видів діяльності, яку

здійснюють на регіональному рівні. Таке співробітництво охоплює всі форми зазначених видів діяльності та націлене на якомога активніше їх використання. Воно має і низку особливостей, що визначені наявністю кордону та необхідністю його облаштування, спільним використанням природних ресурсів і спільним вирішенням проблем екологічної безпеки, ширшим взаємним спілкуванням населення сусідніх держав та особистими зв'язками людей, вищим навантаженням на інфраструктуру (дороги, зв'язок, сферу обслуговування, склади тощо)» [8, с. 94]. Такої ж думки щодо даної дефініції і Н. М. Мікула [9, с. 8].

Основними цілями транскордонного співробітництва та підприємництва є:

- зміна реальних та існуючих стереотипів, упереджень по обидві сторони кордону;
- усунення політичних, економічних, адміністративних бар'єрів між прикордонними місцевостями;
- створення політичної, економічної, господарської, соціальної та культурної інфраструктури, за умови формування спільних органів, господарюючих суб'єктів та підприємств тощо.

Вітчизняні вчені економісти виділяють переважно чотири рівні транскордонного співробітництва та підприємництва, які можна сформулювати так:

1) міжнародний мега рівень: створюється спільна загальна політика та стратегія реалізації державних інтересів країн, здійснюється планування, контроль та координація національних регіональних політик прикордонних територій для ефективного розвитку та співпраці регіонів;

2) державний макро рівень: планується, формується та реалізовується нацполітика щодо стратегічних інтересів транскордонного співробітництва та підприємництва, яка узгоджується з національними інтересами країн сусідів, передбачає узгодження не тільки національних, але й регіональних планів та цілей;

3) регіональний мікро рівень: відбувається погодження інтересів держав на регіональному рівні щодо транскордонного співробітництва та підприємництва, із

залученням органів місцевої влади, планування, здійсненням та координації роботи прикордонних територій;

4) локальний (місцевий) мета рівень: відбувається реальна координація та співпраця між транскордонними регіонами, з урахуванням національних, регіональних інтересів та інтересів нацменшинств органами місцевої влади.

У транскордонному співробітництві обов'язковим є застосування принципу партнерства одночасно на європейському, національному, регіональному та місцевих рівнях [10, с. 392]. Транскордонне співробітництво може здійснюватися: - в межах створеного єврорегіону; - шляхом укладення угод про транскордонне співробітництво в окремих сферах; - шляхом встановлення та розвитку взаємовигідних контактів між суб'єктами транскордонного співробітництва [7].

Транскордонне співробітництво і підприємництво є важливим чинником стабільності в Європі, розвитку добросусідських відносин між державами, а також інструментом для досягнення позитивного взаєморозуміння між народами. Як елемент державної політики, транскордонне підприємництво сьогодні займає важливе місце в системі пріоритетів як соціально-економічного розвитку, так і європейської інтеграції України. Транскордонне підприємництво базується на можливості отримання багатofакторних вигод саме із того факту, що здійснення підприємницької діяльності у сусідній країні, або налагодження фірмою однієї країни виробництва чи створення спільного підприємства по інший бік кордону забезпечують сторонам більше переваг, ніж вони б мали, якби вели економічну діяльність у своїх країнах, зміцнять ЗЕЗ, дозволять вільному обміну та використанню новітніх технологій, інновацій, покращать розвиток регіональної інфраструктури та забезпечить соціально-економічний обмін між країнами. Отже, роль транскордонного співробітництва та підприємництва у загальному розвитку визначається його здатністю до мобілізації та ефективного використання існуючого потенціалу прикордонних транскордонних територій. Основне значення транскордонної співпраці полягає у використанні майбутніх потенційних можливостей та ресурсів транскордонних регіонів двох чи більше

країн.

Список використаної літератури:

1. Ковальський, Г. Є. Українсько-російське транскордонне співробітництво: проблеми та перспективи [Текст] / Г. Є. Ковальський // Стратегічні пріоритети. – 2009. – № 3. – С. 191–196.
2. Терещенко, Т. В. Теоретичні засади транскордонного співробітництва [Текст] / Т. В. Терещенко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2004. – № 3. – С. 82–87.
3. Хуснутдінов, О. Кластери: спільна стратегія розвитку для транскордонних регіонів [Електронний ресурс] / Журнал «Зовнішні справи». – Режим доступу: <http://uaforeignaffairs.com/article.html?id=399>. – Назва з домашньої сторінки Інтернету.
4. Маркович В.І. Сутність та особливості розвитку транскордонного підприємництва. /Маркович В. І. Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини. 2014. Випуск 36, Частина 1. С. 46–51. ISSN 2078–4333.
5. A Simple Guide to Cross Border Business // InterTradeIreland. – [February 26, 2015].– Available at: <<http://www.intertradeireland.com/media/Intertradeirelandcom/rossborderbusinessadvicezone/firststopshopdocs/A%20Simple%20Guide%20to%20Cross%20Border%20Business%20latest%20edition.pdf>> / – Oct. 2009.
6. Лютак О. М. Регіональна політика транскордонного співробітництва в умовах реалізації євроінтеграційного курсу України: автореф. дис. ... канд. екон. наук /О. М. Лютак/ Луцький національний технічний університет. – Луцьк, 2008.
7. Закон України «Про транскордонне співробітництво» від 24.06.2004 р. за №1861-IV [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1861-15>. – Назва з домашньої сторінки Інтернету.
8. Стеченко Д. М. Розміщення продуктивних сил і регіоналістика [Текст] : навч. посіб. / Д. М. Стеченко. – К.: Вікар, 2006. – 400 с. – ISBN 966-7131-70-X.
9. Мікула Н. А. Міжтериторіальне та транскордонне співробітництво [Текст]: навч. посіб. / Н. Мікула. – Львів: ІРД НАН України, 2004. – 395 с. – ISBN

966-02-2879-1. 10. Варналій, З. С. Регіони України: проблеми і пріоритети соціально-економічного розвитку [Текст] : навч. посіб. / З. С. Варналій. – К. : Знання України, 2005. – 498 с. – ISBN 966-554-084-X.

КОВАЛЬЧУК ІРИНА ЄВГЕНІВНА,
старший викладач кафедри менеджменту та
управління економічними процесами,
ДРОЗД НАДІЯ ВАСИЛІВНА,
магістр зі спеціальності «Менеджмент організації»,
Мукачівського державного університету

ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ЖИТОМИРЩИНИ

Розвиток регіону – це багатоаспектний і багатовимірний процес, що розглядається з погляду різних економічних і соціальних цілей. Актуальність даної теми полягає в тому, що соціально-економічний розвиток регіону є важливою складовою загального розвитку держави. Метою дослідження є вивчення основних соціально-економічних показників та їх аналіз на прикладі Житомирської області.

Теоретичною основою проблематики регіонального розвитку стали роботи Д. Макгрегора, У. Бенніса, В. Френча, М. Хаммера. Досліджували регіональні аспекти економіки також і вітчизняні науковці, такі як В. Борейко, В. Геєць, М. Миколайчук та інші.

Економіка регіону відображає здатність різних економічних суб'єктів ефективно здійснювати господарську діяльність на внутрішньо регіональному рівні. Разом з тим особливість регіонального розвитку є основою для міжрегіональної взаємодії, тобто виходу на макроекономічну систему країни в цілому з позицій вирішення власних регіональних економічних завдань.

Об'єктом дослідження обрано один із регіонів країни – Житомирську область. Пріоритетними напрямками розвитку Житомирщини наразі є: